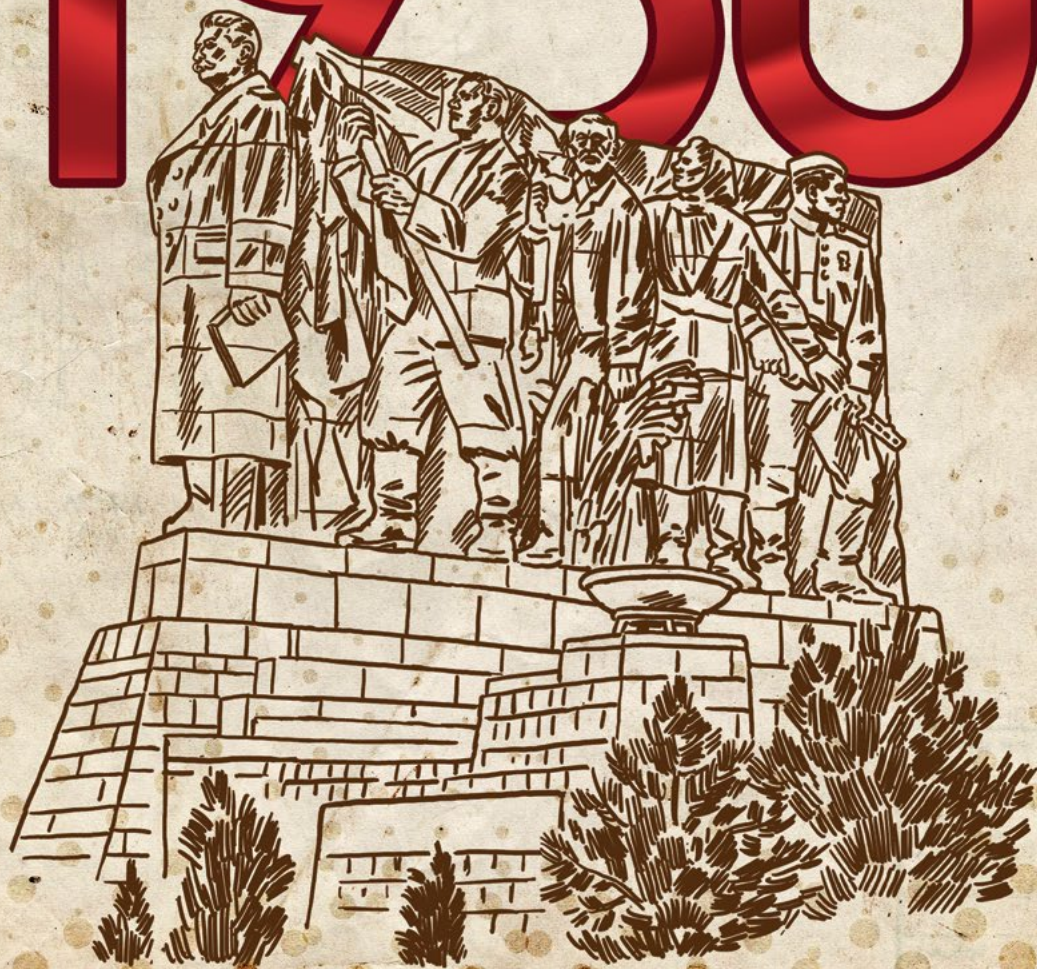

MŮJ ROK

1950

Můj rok 1950

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Bizbooks®

Alena Breuerová

Můj rok 1950 – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

MŮJ ROK 1950

Alena Breuerová

*Vydalo nakladatelství BizBooks v Brně roku 2023
ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem 5. května 22, Praha 4.
Číslo publikace 42 625.*

Odpovědná redaktorka: Jarmila Frejtichová

Jazyková korektura: Táňa Holečková

Technická redakce: Jiří Matoušek

Sazba: Barbora Pokorná

Obálka: Pavel Ševčík

Ilustrace na obálce: Marek Rubec

2. vydání

© Alena Breuerová, 2023

© ČTK, Čestmír Jirů, Josef Novák, 2023

ISBN tištěné verze 978-80-265-1155-7

ISBN e-knihy 978-80-265-1172-4 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)

www.bizbooks.cz

e-shop: www.albatrosmedia.cz

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

Nakladateli se přes veškeré úsilí nepodařilo najít autory některých fotografií ani jejich případné dědice. Pokud existují, necht' nakladatele laskavě kontaktují.

Bizbooks

OBSAH

Úvodem	4
Věnování	5
PF 1950	6
Rok podle jiných kalendářů	7
Čísla, tabulky a statistiky	8
Narodili se	11
Rok Bílého tygra	15
Kultura	20
Literatura	22
Divadlo	35
Film	43
Hudba	55
Výtvarné umění	64
Média a reklama	72
Jazykový koutek	83
Realita všedního dne	86
Jídlo	130
Móda	142
Architektura	156
Doprava	168
Sport a zdraví	180
Procesy	194
Humor	203
Kalendárium 1950	210

ÚVODEM

Na Barrandově natáčejí *Temno* a v Karlíně se hraje *Nebe na zemi*. V Lounech mají nové divadlo, na pražském Vítkově je odhalena monumentální socha Jana Žižky a sochař Švec pracuje na pomníku J. V. Stalina. Cestovatelé Hanzelka a Zikmund se po třech letech vracejí do Prahy a Emil Zátopek vyhrává jeden závod za druhým.

Druhý rok první pětiletky začíná slibně. Snižují se ceny potravin a dalšího zboží, ženy si ve výlohách prohlížejí nové klobouky, chodí se tancovat do kaváren... Názvy jako Baťa, Odkolek nebo Fiedor pomalu mizí z očí. Vyrůstá ale generace, pro které už budou samozřejmostí nové značky a vývsní štíty: Pramen, Vitana, Kovomat, Narpa...

Předseda vlády Zápotocký klade věnec k hrobu prezidenta Masaryka v Lánech a na Velehradě promlouvá k „věřícímu československému lidu“. Na Ostravsku se začíná stavět budoucí NHKG. Bojuje se proti mandelince bramborové. Rozorávají se meze.

Za hranicemi má Československo pořád ještě dobré jméno, přestože kontakty se dále přetrhávají. I mnohé z těch, kteří nejsou zrovna odborníky na ekonomiku, však napadá, jestli dělba práce v rámci RVHP je pro nás tak úplně výhodná... a jestli je opravdu dobře, že země naší velikosti hodlá ve výrobě oceli předstihnout většinu ostatních...

Na obou stranách železná opona propuká hon na špiony. V polovině roku je popravena Milada Horáková. Začíná válka v Koreji a zrychluje se vývoj jaderných zbraní. Nikdo neví, jak to všechno může dopadnout.

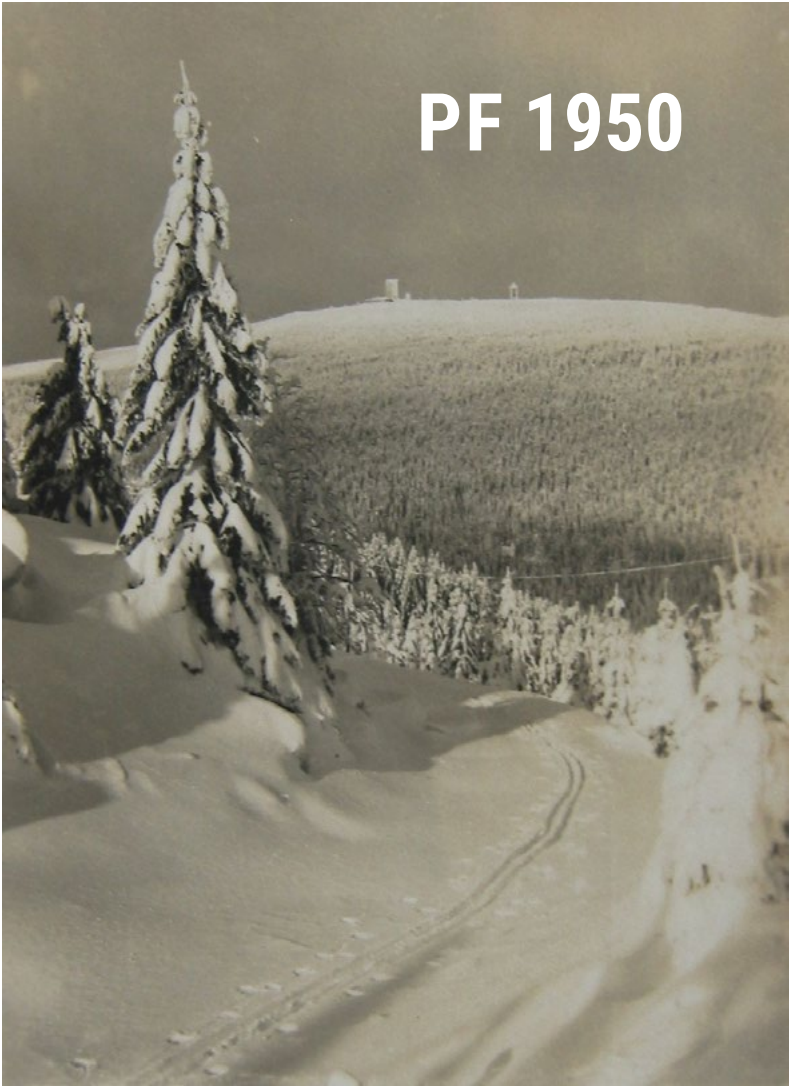
Je pět let po druhé světové válce. Lidé chtějí žít normálně, bavit se, pracovat, být něčeho součástí a být na něco pyšní. Chtějí se mít dobře a věřit, že jejich děti se budou mít ještě lépe. Zatím to jde. Těch dětí se v tomto roce v Československu narodí téměř tři sta tisíc. Mají toho před sebou hodně. Osmnáct jim bude v roce 1968... Tato kniha byla napsána především pro ně.

P. S.: Vy sami možná máte jiný ročník narození, ale rádi byste tuto knížku věnovali někomu ze svých blízkých, kdo se v roce 1950 narodil – nebo narodila. Následující stránka je tu pro vás – a vaše přání oslavenci.

Stránka pro tebe

PF 1950

ROK 1950 PODLE JINÝCH KALENDÁŘŮ

Gregoriánský kalendář	1950 (<i>MCML</i>)
Arménský kalendář	1399
Asyrský kalendář	6700
Barmský kalendář	1312
Bengálský kalendář	1357
Berberský kalendář	2900
Buddhistický kalendář	2494
Byzantský kalendář	7458–7459
Čínský kalendář	4646–4647, <i>Bílý tygr</i>
Etiopský kalendář	1942–1943
Hebrejský kalendář	5710–5711
Íránský kalendář	1328–1329
Islámský kalendář	1369–1370
Japonský kalendář	25. rok éry <i>Šōwa</i>
Javánský kalendář	1881–1882
Koptský kalendář	1666–1667
Korejský kalendář	4283
Thajský solární kalendář	2493

ČÍSLA, TABULKY A STATISTIKY

CENY POTRAVIN, ZBOŽÍ A SLUŽEB V KČS

(jde o ceny zboží vázaného trhu, ceny na volném byly vyšší)

Chleba	5,-/kg	Čistírna: dámské šaty	57,-
Mouka hrubá pšeničná	13,-/kg	Vyčištění bot	2,50
Rýže	10,-/kg		
Brambory	1,85/kg	Elektrický vysavač doutníkový	6 320,-
Hovězí s kostí	35,-/kg	Elektrický sporák tříplotnový	11 100,-
Vepř. kotlety	50,-/kg	Benzin	22,-/l
Bůček	43,-/kg	Předplatné Rudého práva	33 Kčs/měsíčně.
Salám trvanlivý	71,-/kg		
Sýr eidam 30 % tuku	113,-/kg		
Vejsce	3,-/ks		
Cukr kostkový	15,70/kg		
Kapr	80,-/kg		
Sádlo	60,-/kg		
Mléko 2%	4,45/l		
Máslo	80,-/kg		
Čaj	200,-/kg		
Čokoláda	80,-/kg		
Pivo 10°	7,-/½ l		
Rum 40 %	310,-/l		
Cigarety Partyzánka	1,-/kus		
Mýdlo jádrové	38,-/kg		
Pánská košile bavlněná	220,-		
Polobotky pánské	458,-		
Čistírna: pánský oblek	61,-		
		SPOTŘEBA NA 1 OBYVATELE ZA ROK	
		44,8 kg masa (hovězí 13, drůbeží 2,5)	
		212,5 l mléka a mléčných výrobků	
		4,5 kg másla	
		157 vajec	
		89,1 kg chleba	
		26,3 kg cukru	
		1,2 kg čokolády	
		134,7 kg brambor	
		56,2 kg ovoce	
		74,2 zeleniny	
		86,7 l piva/6 l vína	
		3,8 l lihovin 40%	
		12,8 l nealko nápojů	
		Denní kalorická spotřeba je 11 556 kj.	

OBCHOD

Počet prodejen soukromých: 12 264
(v roce 1949 jich bylo 37 284)
státních: 39 142

BYDLENÍ

**Dokončeno 38 239 nových bytů, z toho
9100 v rodinných domcích**

ŠKOLNÍ ROK 1950 V ČSSR

Počet jeslí 698 (22 245 míst)
Počet mateřských škol 5 865
Počet základních škol 15 395
Počet studentů vysokých škol 45 241
(z toho 8376 žen)
Počet vysokoškoláků na 1000 obyvatel
je v ČSSR 3,5.

KULTURA V ČSSR

Divadla 67
Dokončené filmy: 222
(z toho 29 celovečerních)
Kina (státní) 3 338
Knihy 3 797 titulů
Knihovny lidové 14 474
(1 134 000 registrovaných čtenářů)

DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Počet obyvatel ČSSR podle
sčítání lidu 1. 3. 1950: 12 338 450
(od posledního sčítání v roce
1930 nastal úbytek – 11,9 %)

Počet sňatků: 134 248
(10,8 na 1000 obyv.)

Počet rozvodů: 13 112
(1,06 na 1000 obyv.)

Rozvody na 100 sňatků: 9,8

Počet narozených dětí: 293 242
(44, 1 % v porodnicích)

Počet úmrtí: 142 871
(nejčastější příčinou jsou nemoci oběhové
soustavy)

Přirozený přírůstek 145 191

Průměrný věk: ženy 65,6, muži 61,6

Počet pracujících: 5 528 511
z toho v průmyslu: 1 666 657
v zemědělství: 2 055 873
žen: 2 102 853

**Průměrná měsíční mzda je 948 Kčs
(v socialistickém sektoru/bez JZD)**

**Průměr starobních důchodů
zaměstnanců: 380 Kčs (vdovské 270)**

ZDRAVOTNICKÁ ZAŘÍZENÍ ČSR

Nemocnice:	180
Psychiatrické léčebny:	14
Počet lékařů:	12 580
Počet obyvatel na jednoho lékaře:	991

CESTOVNÍ RUCH

Počet ubytovacích zařízení:	2 900
Počet lůžek:	66 015
Počet hostů:	3 529 000

NEJOBLÍBENĚJŠÍ DÍVČÍ JMÉNA

Marie	7 888
Jana	4 179
Věra	3 303
Anna	3 163
Eva	3 127
Jaroslava	2 912
Hana	2 844
Alena	2 804
Ludmila	2 245
Helena	2 031

NEJOBLÍBENĚJŠÍ CHLAPECKÁ JMÉNA

Josef	6 199
Jiří	5 431
Jaroslav	4 351
Jan	3 888
František	3 510
Miroslav	3 180
Zdeněk	2 884
Václav	2 743
Pavel	2 497
Karel	2 495

NARODILI SE

ČESKOSLOVENSKO

Jiří Lábus , herec	26. ledna
Ivan Hlinka , hokejista a trenér	26. ledna († 16. srpna 2004)
Jiří Bubla , hokejista	27. ledna
Lubomír Voleník , první prezident Nejvyššího kontrolního úřadu	1. března († 5. června 2003)
Jiří Cieñciała , manažer a politik	10. března
Petr Kalandra , kytarista, hráč na foukací harmoniku a skladatel	10. března († 7. září 1995)
Jitka Molavcová , herečka, zpěvačka	17. března
Karel Smyczek , režisér	31. března
Karol Duchoň , slovenský zpěvák	21. dubna († 5. listopadu 1985)
Vlastimil Třešňák , folkový písničkář	26. dubna
Jaroslav Maxmilián Kašparů , psychiatr, duchovní a esperantista	14. května
Miki Jelínek , hudebník a herec	20. května

Jiří Lábus

Jitka Molavcová

Milan Pitkin , komik	23. května
Jiří Panocha , houslista	3. června
Jitka Zelenková , zpěvačka	5. června
Ivo Železný , nakladatel	7. června
Petr Němec , zpěvák, skladatel a hudebník	15. června
Irena Fuchsová , spisovatelka	22. června
Igor Lukeš , historik	25. června
Jan Zajíc , student, následovník Jana Palacha	3. července († 25. února 1969)
Milan Kondr , primátor Prahy	19. července
Petr Matějů , sociolog a politik	22. července († 16. června 2017)
Miloslava Rezková , olympijská vítězka ve skoku do výšky	22. července († 19. října 2014)
Luboš Pospíšil , zpěvák	6. září
Jan Lukeš , filmový a literární kritik	12. září
Jiří Hřebec , tenista	19. září
Josef Tošovský , bankéř a politik	28. září
Leo Pavlát , spisovatel a diplomat, ředitel Židovského muzea v Praze	9. října
Martin Palouš , diplomat	14. října

Jitka Zelenková, foto Lukassap Wikimedia Commons

Miroslav Sládek

Miroslav Sládek , politik	24. října
Pavel Trávníček , herec a režisér	26. října
Petr Cibulka , aktivista	27. října
Kamila Magálová , slovenská herečka	16. listopadu
Jacques Rupnik , francouzský politolog českého původu	21. listopadu
Jitka Němcová , scenáristka a režisérka	5. prosince
Jana Šilerová , biskupka Církve československé husitské	31. prosince

SVĚT

Louis Freeh , ředitel FBI	6. ledna
Jörg Haider , rakouský politik	26. ledna († 11. října 2008)
Barbara Sukowa , německá herečka	2. února
Mark Spitz , americký plavec, olympijský vítěz	10. února
Peter Gabriel , anglický hudebník	13. února
Miou-Miou , francouzská divadelní a filmová herečka	22. února
Helen Clarková , ministerská předsedkyně Nového Zélandu	26. února
Bobby McFerrin , americký jazzový zpěvák	11. března
William Hurt , americký herec	20. března

Kamila Magálová

Bobby McFerrin, foto Jeroen Komen

Sergej Lavrov , ministr zahraničních věcí Ruské federace	21. března
Goran Bregović , jugoslávský hudebník	22. března
Agnetha Fältskogová , zpěvačka švédské skupiny ABBA	5. dubna
Ivan Romančík , slovenský herec	9. dubna
Péter Esterházy , maďarský spisovatel	14. dubna († 14. července 2016)
Mary Hopkin , britská zpěvačka	5. května
Jeremy Paxman , britský novinář, spisovatel a televizní moderátor	11. května
Renate Stecherová , německá sprinterka, olympijská vítězka	12. května
Stevie Wonder , americký zpěvák	13. května
Jevgenij Kulikov , sovětský rychlobruslař, olympijský vítěz	25. května
Suzi Quatro , americká zpěvačka a baskytaristka	3. června
Lakshmi Mittal , indický podnikatel	15. června
Annelie Ehrhardtová , německá sprinterka, olympijská vítězka	18. června
Adrian Năstase , premiér Rumunska	22. června
Viktor Janukovyč , prezident Ukrajiny	9. července
Anne Mountbatten-Windsor , jediná dcera britské královny Alžběty II.	15. srpna
Włodzimierz Cimoszewicz , premiér Polska	13. září
Zaha Hadid , britská architektka iráckého původu	31. října († 31. března 2016)
Alberto Juantorena , kubánský běžec, olympijský vítěz	3. prosince

Sergej Lavrov

Zaha Hadid

ROK BÍLÉHO TYGRA

17. ÚNORA 1950 – 5. ÚNORA 1951

Rok Bílého tygra je rokem kreativity, velkých plánů a odvážných činů. Je to rok, po kterém nezůstane kámen na kameni, rok bouřlivých společenských změn, politického neklidu, převratů – a také přehmatů.

Dalším takovým rokem v šedesátiletém cyklu byl rok 2010. Rok, kdy po volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky sice zvítězila ČSSD, ale vzápětí rezignoval její předseda Jiří Paroubek, následovaný předsedy tří dalších stran.

Rok letecké katastrofy u Smolenska, při níž zahynul polský prezident Lech Kaczyński a členové jeho doprovodu; rok „wikileaks“, krádeže obrazů v hodnotě 100 milionů euro z pařížského Muzea moderního umění, sebevražedných útoků v moskevském metru, rok tragického zemětřesení na Haiti (316 000 obětí) a erupce islandské sopky Eyjafjallajökull.

POVAHA

Tygr je podle Číňanů králem zvířat, symbolem moci. Osobnost narozená v tomto znamení míří vysoko a o své roli vůdce nepochybuje. Jde za svým cílem a nic jej nezadržuje. Nikdy se nespokojí s druhořadým postavením, to se raději stáhne do ústraní a vyčkává. Ví, že jeho čas přijde, a pro tu chvíli si vystačí sám.

Tygr je lovec. Zvláště Bílý tygr je iniciativní, odvážný a svobodomyšlný. Touží po obdivu a zaslouží si jej. Bývá to silná osobnost, vyzařující autoritu, temperamentní a vášnivá.

Ženy narozené v tomto znamení to mívaly v tradiční asijské společnosti těžké, neboť poslušnost, která se od nich očekávala, je pro Tygra něco nepředstavitelného.

Bílý tygr je inteligentní, ale rozhodně to není studijní typ, i když se rychle učí. Potřebuje výzvy, jinak se začíná nudit. Jedná instinktivně, řídí se spíše srdcem než rozumem.

To, že spoléhá na svoji intuici, neznamená, že nehledá fakta a nezajímá se o souvislosti. Je dobré, pokud jej někdo dokáže nenápadně usměrňovat; měl by před sebou vždy mít nějaký cíl, zvláště v partnerství je to důležité.

Jeho život bývá plný dobrodružství a nečekaných událostí. Má rád nepředvídatelné, a tam, kde jiní couvnou, on se zájmem vykročí vpřed. Možná to souvisí s určitým vnitřním napětím, které v sobě tito lidé mívají. Tygr mívá sklon k ukvapenému jednání; umírněnost je mu cizí. Když se rozzuří, je lépe mu jít z cesty. Může se to stát zejména tehdy, když se bude cítit v pasti. Bílý tygr je „kovový“; na rozdíl od ostatních tygrů se jeho hněv projevuje spíše ledovým chladem než prudkou zuřivostí. Obzvláště nesnáší nečestné jednání; to neodpouští.

Rád a impulzivně utrácí – i za jiné, jako by si byl jist, že vždycky bude schopen vydělat další peníze. Rozpočet v rodině by měl mít pod kontrolou někdo jiný.

VZTAHY

Bílý tygr je neodolatelný, ale dlouhodobě a ve velkých dávkách může být jeho kouzlo obtížně snesitelné. Jeho emoce jsou intenzivní a vyhraněné: buďto nadšení, nebo odpor, a silné emoce také vzbuzuje sám: sympatie nebo antipatie, málokdy něco mezi tím. Tyto pocity vůči sobě ale často vůbec nevnímá.

Je dobré mít Tygra na své straně. Ačkoliv je silně dominantní, umí být i obětavý, idealistický a vřelý. Nesnáší, je-li omezován, svůj protějšek však bude omezovat s naprostým klidem. Dokáže být velmi kritický, náladový a hádavý. Potřebuje takového partnera, který ustojí jeho nálady a názorové zvraty, který na něm nebude závislý, bude stát oběma nohama na zemi a dokáže jednat sám za sebe. Se zklamáním se Tygr vyrovnává obtížně. Zvláště ženy narozené v tomto znamení mohou být mstivé. Pro svoji rodinu by Tygr udělal všechno. Někdy mu nedochází, že by možná stačilo zvolnit, trochu méně pracovat a věnovat se také příjemnějším stránkám života. Ideálním partnerem Tygra může být Kůň, Pes nebo Prase, ale také Drak – pokud se partnerství nezvrhne v souboj.

PRÁCE

Bílý tygr je dynamický a pracovitý; je zvyklý řešit věci okamžitě a hned – a svým (d'ábelským) tempem, takže sám cítí, že je pro něj lepší, aby pracoval samostatně.

K jeho silným stránkám patří optimismus, odhodlání, iniciativnost. Pouští se výhradně do věcí, o kterých je absolutně přesvědčen, jinak by mu nestály za to. Na nové úkoly se vrhá s nadšením a je velmi výkonný. Podstatné je, aby si toto nadšení udržel: Pokud se mu nedaří, je schopen nechat práci nedodělanou. O pomoc zásadně nežádá. Neodhadne vždy situaci – to se mu stává poměrně často i proto, že nevnímá vztahy druhých vůči sobě – a špatně snáší, pokud je na to upozorněn. Problém také může mít s časem: Nejenže jej nedokáže odhadnout, v podstatě jej nebere na vědomí. Materiální stránka úspěchu jej příliš nezajímá. Často se věnuje humanitárním či charitativním projektům. Potřebuje uznání. Bílí tygři často vynikají v uměleckých profesích, jako je herectví, hudba nebo literatura. Jejich povaha je předurčuje také k politické či vojenské dráze, mohou vyniknout i ve vědě či v reklamě. Rádi řídí – auta, lodě i letadla.

ZDRAVÍ

Tygrí způsob života má dvojí modus: Vyčkává – nebo je v akci. To s sebou nese jednak určité vnitřní napětí, jednak výbuchy energie, které mohou končit naprostým vyčerpáním. I když má Bílý tygr energie dost, není nevyčerpatelná; našťěstí má také dobré regenerační schopnosti. Před vyhořením ho často zachrání jen to, že se začne nudit a vyhledávat změnu. Měl by se naučit odpočívat a poněkud zmírnit tento nárazový způsob existence. A také věnovat pozornost duševní hygieně: Neřešené vnitřní konflikty mu odčerpávají síly.

MENŠINOVÉ ZNAMENÍ: ŽLUTÝ BUVOL

Ti, kteří přišli na svět ještě před 17. únorem, se narodili ve znamení Žlutého buvola. Tito lidé jsou poctiví a čestní. Nehledají zvýhodnění a nepatří k těm, kteří by se „uměli prodat“. Bývají klidní a nekonfliktní, ale umínění a vytrvalí. Pokud je Buvol přesvědčen o své pravdě (a to je téměř vždy), nic s ním nehne. Nejsou to romantici; vztahy projevují spíše praktickou péčí o ty, které mají rádi. Sami stojí pevně na zemi a uvědomují si hranice svých možností.

Žlutý buvol mívá jasnou představu o svém směřování. Vyniká v povoláních, která vyžadují pracovitost, vytrvalost a praktické organizační schopnosti; pokud v sobě

dokáže najít i kreativitu, úspěch je zaručen. Na překážku může být jistá konzervativnost a sklon upadat do stereotypu, a také pochybnosti o sobě samém. Buvol nepatří k těm, kdo by aktivně vyhledával příležitosti, spíše je přehlíží.

Žlutý buvol špatně snáší změny. Zcela zásadní je pro něj potřeba mít svůj vlastní svět, svůj čas a prostor, jinak chřadne. Rád jí – ale měl by se hlídat. A má také silnou potřebu duševní a citové „potravy“.

Ve znamení Bílého tygra se v roce 1950 narodili například **Sergej Lavrov**, ministr zahraničních věcí Ruské federace, hudebník **Goran Bregović**, britská architektka **Zaha Hadid**, student **Jan Zajíc**, herečka **Jitka Molavcová**; v roce 1890 prvorepubliková náčelnice Sokola **Marie Provazníková** nebo malíř **Jan Zrzavý**; **Jaroslav Heyrovský**, československý objevitel a zakladatel polarografie, nositel Nobelovy ceny; anglická spisovatelka **Agatha Christie**, generál **Dwight D. Eisenhower**, prezident USA, nebo francouzský prezident **Charles de Gaulle**.

V jiných letech Tygra přišli na svět hudebníci **Petr Skoumal** (1938) či **Karel Svoboda** (1938), houslista **Rafael Kubelík** (1914), ilustrátor **Vladimír Jiránek** (1938), herci **Lída Baarová** (1914), **Louis de Funès** (1914), **Petr Nárožný** (1938), **Claudia Cardinalová** (1938), **Romy Schneiderová** (1938); **Karel Roden** (1962), **Leonardo DiCaprio** (1974); právnička **Hana Marvanová** (1962), ruský operní pěvec **Dimitrij Chvorostovskij** (1962), spisovatelé **Bohumil Hrabal** (1914) či **Frederick Forsyth** (1938).

Leonardo diCaprio

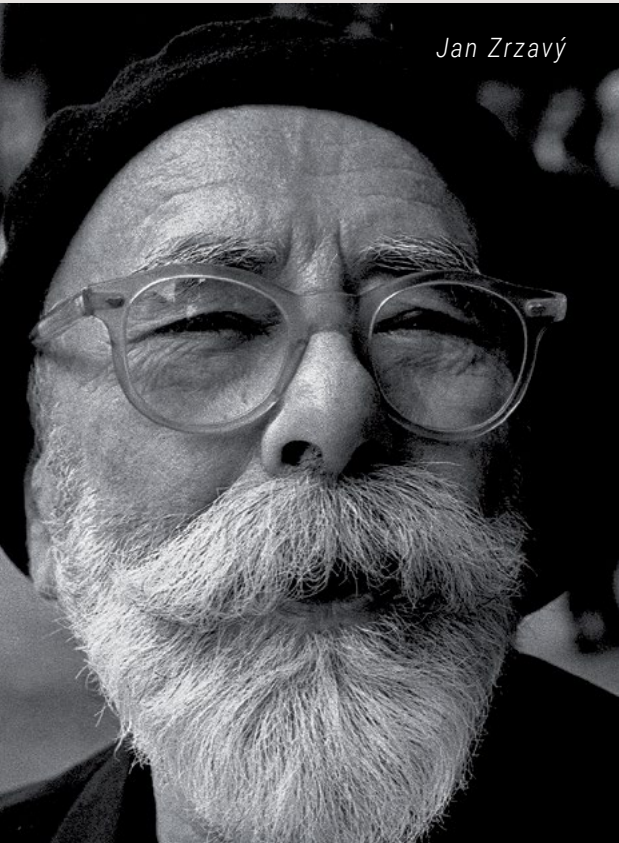

Romy Schneiderová

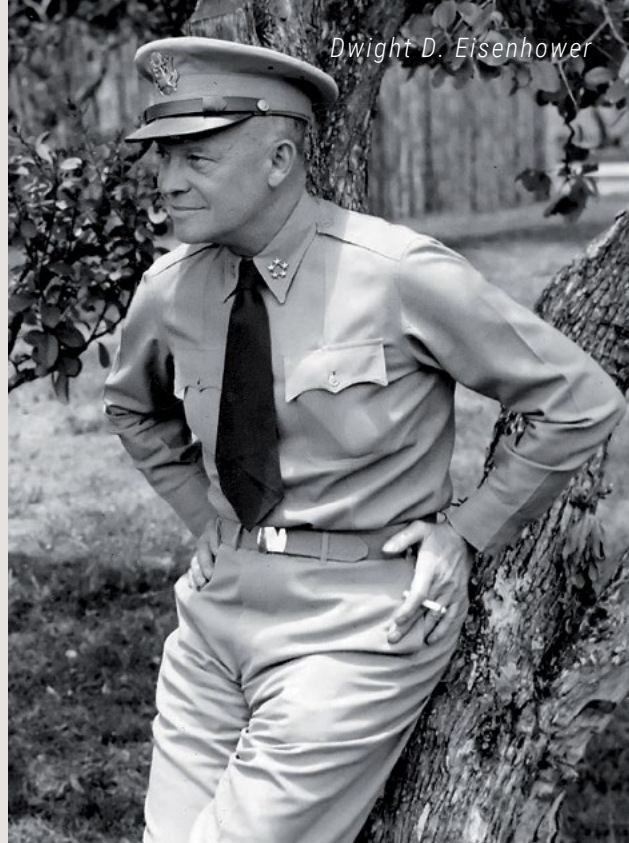
Goran Bregović

Jan Zrzavý

Dwight D. Eisenhower

KULTURA

LITERATURA

Vítězslav Nezval slaví padesátiny. Jaroslav Seifert je v nemilosti, Pavel Kohout se žení a Bohumil Hrabal se stěhuje do ulice Na hrázi v pražské Libni. Škvorecký píše Konec nylonového věku. Snižují se ceny knih. Sovětský bohemista připravuje návrat zavrženého Karla Čapka do české literatury. Ve velkých nákladech vychází Božena Němcová. Ve Spojených státech je na vzestupu sci-fi: Téma jaderné zkázy má pro spisovatele i čtenáře neodolatelnou přitažlivost. Ti českoslovenští jsou chráněni. Je vydán první seznam závadné literatury a začíná systematická „očista“ knihoven.

8. ledna vychází v Rudém právu článek s titulkem **K posmrtným šedesátinám Karla Čapka**. „Čapkovo dílo ve své největší části je chválou průměrnosti a prostřednosti, oslavou maloměšťačtví“, píše Ivan Skála. Čapka sice označuje za „mistra pera“, ale jinak z jeho rozsáhlého díla bere na milost snad jen Matku a Válku s mloky. Vybrané spisy Karla Čapka však ještě téhož roku vycházejí v Sovětském svazu s předmluvou sovětského bohemisty Sergeje V. Nikolského. Ta je posléze přeložena do češtiny a takto „objevený“ Karel Čapek smí v české literatuře znovu zaujmout místo, které mu náleží.

Karel Čapek

KULTURNÍ POLITIKA

22. ledna proběhne v pražském Obecním domě pracovní konference Svazu československých spisovatelů. Hlavní referát přednese Ladislav Štoll (později vyjde knižně pod názvem **Třicet let bojů za českou socialistickou poezii** a Štoll za něj dostane Státní cenu). Poezii rozdělí na dva proudy: socialistický, „bojující za věc dělnické třídy“ (Wolker, S. K. Neumann, ze začínajících autorů Skála, Školaudy...), a buržoazní, úpadkový, který je třeba odmítnout (Halas, Holan...). Jediný, kdo se v diskuzi postaví alespoň částečně na obranu zavržených, je Vítězslav Nezval, který sám je „mimo kritiku“ poté, co loni bez úhony přestál střetnutí se svými odpůrci, tzv. pamfletovou aférou. Štollův referát se stane základem pro hodnocení umělecké tvorby v následujících letech: Hlavním kritériem je angažovanost.

PRACUJÍCÍ DO LITERATURY

Akce zaměřená na vyhledávání literárních talentů mezi pracujícími, vyhlášená v roce 1949, je zklamáním. Ukáže se, že budovatelské nadšení ani stoprocentní třídní původ k vytvoření „nové literatury“ nepostačí. Účastníci soutěže vypsané Svazem spisovatelů měli zaslat povídku či verše na téma dvouletého či pětiletého plánu.

V srpnu roku 1950 je pětadvacet nejnadhjnějších účastníků akce

Pracující do literatury pozváno na Dobříš na školení začínajících autorů. Účastníkům přednášejí kromě předsedy svazu Jana Drdy

i Marie Majerová, Jarmila Glazarová, František Trávníček nebo Vítězslav Nezval.

Stipendia ani školení však nejsou mnoho platná. Mladí dělničtí autoři sice jsou po určitou dobu „nekritizovatelní“, ale je jasné, že tudy cesta nevede. Sborník začínajících autorů a příručka Jak psát, kterou měli napsat Vítězslav Nezval, Václav Řezáč a Vilém Závada, nakonec ani nevydají.

My havíři bychom chtěli
abyste nás rádi měli
abyste nás všude znali
a nám svoje srdce dali.

Marie Majerová

Františka Semeráková, z básně Havířovo štěstí

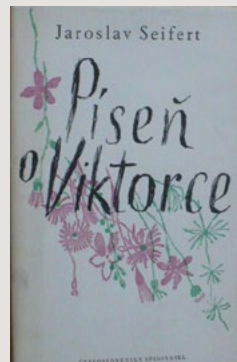
Svaz čs. spisovatelů, který v předešlém roce navázal na tradiční profesní organizaci Syndikát českých spisovatelů, má nyní 220 řádných členů a 49 kandidátů (v roce 1948 měl „předrevoluční“ syndikát 1614 členů).

Od 1. května jsou levnější knihy. Všeobecná daň u knih politické a osvětové literatury a vědeckých publikací, učebnic a dětských knih se snižuje z dosavadních 17 % na 1 %. U beletrie je sazba snížena na 5 %.

K 1. lednu 1950 existuje v českých zemích 1170 knihkupců, z toho 920 soukromých a 250 kolektivních. Od jara 1950 vzniká nová síť knižní distribuce s asi 600 prodejny, kterou buduje družstvo Kniha lidu společně s ministerstvem informací a osvěty. Družstvo Kniha lidu se koncem roku mění v **národní podnik Kniha**. Publikace vydané před 5. květnem 1945 mají být podle vyhlášky z prosince 1949 odstraněny z prodeje a jejich seznam nahlášen ministerstvu informací.

CO VYCHÁZÍ

Československý spisovatel vydá **Píseň o Viktorce** Jaroslava Seiferta. Kritika zavrhně dílo i autora: „Nemá právo zneužívat čestného titulu básníka, nemá právo zneužívat poezie proti lidu“, napíše Gustav Bareš. Kampaň je svého druhu pomstou: za neuctivé výroky na adresu sovětské literatury má být básník dokonce pohnán před „čestný spisovatelský soud“. Nakonec postačí omluva.

Ve stejném nakladatelství vycházejí Nezvalovy **Básně 1919–1926**; některé pasáže pro jistotu „cenzuroval“ sám básník. V nakladatelství Svoboda vycházejí **Rudé zpěvy** Stanislava Kostky Neumanna, v Melantrichu Mathesiovy **Zpěvy staré Číny ve třech knihách**.

Orbis vydá český překlad spisu Jana Amose Komenského **Všenáprava** (Panorthosie): všeobecné porady o nápravě věcí lidských. Latinský rukopis díla objevil na půdě sirotčince v Halle nad Sálou v roce 1934 profesor Dimitrij Čiževský. Pod hlavičkou

Ministerstva osvěty a informací vyjde spis Zdeňka Nejedlého **T. G. Masaryk ve vývoji české společnosti a čs. státu**.

Vydavatelství Vyšehrad nabídne **Veselé chvíle v životě lidu českého**. Kniha významného českého historika a etnografa Čenka Zírta zachycuje lidové obyčeje a tradice: Vánoce, Velikonoce, písně, koledy a rituály. Ve Vyšehradu rovněž vychází první díl knihy **Rok na vsi: kronika moravské dědiny** od bratří Aloise a Viléma Mrštíků.

Velké oblibě se těší **Božena Němcová**; vychází její Pohorská vesnice (vydavatelství Brázda), Národní báchorky a pověsti (Československý spisovatel), Chyže pod horami: obrázek ze Slovenska (Družstevní práce). A ve vydavatelství Svoboda znovu vyjde studie Julia Fučíka Božena Němcová bojující.

Božena Němcová

V Melantrichu vychází např. romány **Buddenbrookovi** německého spisovatele Thomase Manna, **Spartakus** Jarmily Loukotkové nebo cestopis **Afrika pod maskami** českého dobrodruha L. M. Pařízka. Pokračuje souborné vydávání spisů F. X. Šaldy. Čs. spisovatel vydává Rollandovu **Okouzlenou duši** či Stendhalův **Parmský klášter**, v Mladé frontě vychází Fadějevova **Mladá garda**.

Velká péče je věnována literatuře pro děti a mládež. V SNDK (Státním nakladatelství dětské knihy) vychází například Štorchova **Minehava**, Erbenova kniha **Říkej si a hraj: Výběr z prstonárodních českých písní a říkadel** s ilustracemi Aleny Ladové, **Kubula a Kuba Kubikula**, jediná dětská kniha Vladislava Vančury, s ilustracemi Ondřeje Sekory, ale také Gubarevův **Pavlík Morozov**.

Středoškolský profesor Josef Škvorecký píše toho roku v Náchodě román **Zbabělci**. A také novelu **Konec nylonového věku**: Pražská zlatá mládež se baví na plese v Reprezenačním domě, krátce po Únoru, kdy se láme doba a cesty se začínají rozcházet... Knižka vyjde až v roce 1967.

VÍTĚZSLAV NEZVAL

26. května slaví padesátiny básník Vítězslav Nezval, tou dobou stále ještě šéf filmového odboru ministerstva informací a osvěty. Na jeho počest je uspořádán slavnostní večer v divadle D50. Jádrem večera tvoří pásma z Nezvalových veršů, počínaje básněmi ze sbírky *Most až po slavnou báseň Edison*. Večer je zakončen básní *Památce Vladimíra Iljiče*. Poetická minulost „podivuhodného kouzelníka“ nevádí. Osobním dopisem básníkovi blahopřeje i prezident Gottwald, který vyzvedne jeho „velký a radostný talent“.

Antithesa

Mé svědomí mně vytýká
Ó hrobaři proč přestals kopat
Vem rýč a zde je motyka
Vyber si jednu z těchto lopat

Kdo umřel? Co mám pohřbít?
Letošní pecky z černých třešní
Za rok se opět zatřpytí
Jako ty dnešní jak ty dnešní

Však pro koho? Nic netrap se
Pro zpívající vandrovníky
Pro matku zem a pro vrabce
Mé svědomí spi dál a díky!

Pět prstů, 1932, 1951

Z NOVÉ POEZIE

Mandelinky

Americká letadla svrhla nad českým pohraničím mandelinku bramborovou, aby zničila úrodu a ohrozila tak socialistické budování republiky.

Když s drobné dlaně vzlétlo
sluníčko – mandelinka,
tvé dětské oči byly
tázavě zdviženy.
Bylo v tom tolik něhy:
„Poletíš do nebička?“
– Zůstanu na zemi.

A ta zem spravedlivá
jež ve svých ocelárnách,
školách i brambořištích
teď buduje své štěstí,
nedá si žrát svou krásu,
a rozdrť svou brázdu
azotskou pěstí.

Ten mrzácký svět zlata,
jenž vraždí sladký život
a na vše chtěl by sahat,
hrdla jar marně dusí.
Už dorazí jej brzy
nenávist lidu svatá.
Dorazit musí!

Má domovina nová
s úsměvem v pohrdání
seje, žne, hřidel ková.
A Stalin hledí na ni.

Vlastimil Školaudy, Hlas doby; Čs. spisovatel, Praha 1950

1950

Tvrdou rachotou pětiletou
do jara jdeme rovnou.
A jabloně, jabloně zas jako každoročně kvetou,
hned za válcovnou.

Jaro letos přispíšilo si,
plán překročilo také.
A srdce, srdce se pořád nosí,
hned pod odznakem.

Václav Lacina: Hřbitovní býlí; Práce, Praha 1951